

LUONNOS 1.11.2018

Meripolitiikan linjaukset

Itämeri- ja meripolitiikan ohjausryhmä

Sisältö

Johdanto	3
Kestävän sinisen kasvun periaatteet	6
Suomen meripolitiikan kärjet ja visio	9
I Merten suojelu	10
II Merilogistiikka	12
III Meriklusteri	16
IV Merellinen tuotanto	19
Horisontaaliset teemat	22

Kannen kuva: Vuokko Ranki

Johdanto

Meri on ihmiskunnan yhteinen voimavara ja elannon lähde. Se peittää 71 % maapallon pinta-alasta. Valtamerten pinta-alasta kaksi kolmannesta on valtioiden kansallisen vallankäytön ulkopuolista yhteistä aluetta. Meillä on yhteinen vastuu kaikista merialueista ja meriympäristön suojelusta. Valtameret ja meret tarjoavat myös suuria mahdollisuuksia kestäväälle siniselle kasvulle.

Tällä asiakirjalla pyritään siihen, että Suomi kehittää meripolitiikasta selkeän vahvuusalueen. Linjauksissa määritellään Suomen valtamerille ulottuvan meripolitiikan painopisteet ja toimet asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi tarkoituksena on toimeenpanna EU:n meripolitiikkaa soveltuvin osin.

Valtioneuvoston kanslia asetti 24.10.2016 eri ministeriöitä edustavan ohjausryhmän valmistelemaan valtioneuvoston Itämeri-selonteon päivittämistä sekä kehittämään ja koordinoimaan kansallista meripolitiikkaa.

Valtioneuvosto teki marraskuussa 2017 periaatepäätöksen Suomen Itämeren alueen strategiasta¹ (15a/2017), jonka jälkeen ohjausryhmä ryhtyi valmistelemaan valtioneuvoston yhteistä koordinaatioasiakirjaa tavoitteena valtioneuvoston periaatepäätös Suomen meripolitiikan linjauksista. Arktisen alueen osalta päätökset arktisen strategian päivityksestä ja sen toimenpidesuunnitelmasta² hyväksyttiin 2016 ja 2017. Tämän asiakirjan linjauksilla ei korvata edellä mainittujen strategioiden linjauksia mutta täydennetään niitä erityisesti valtamerten osalta. Ohjausryhmä on myös ottanut huomioon ne selonteot, strategiat ja toimenpideohjelmat, joilla on yhtymäkohtia meripolitiikkaan.

Tähän asiakirjaan meripolitiikan kärjiksi on valittu merten suojelu, merilogistiikka, meriklusteri ja merellinen tuotanto. Tässä yhteydessä merilogistiikkaa tarkastellaan erikseen, eikä osana meriklusteria. Kaikkiin näihin kärkeihin liittyvät

¹ Suomen Itämeren alueen strategia: <https://vnk.fi/suomen-itameren-alueen-strategia>

² Suomen arktinen strategia: <https://vnk.fi/julkaisu?pubid=2409> sekä sen päivitys ja toimenpidesuunnitelma: <https://vnk.fi/arktiset-asiat/arktinen-politiikka>

horisontaalisina teemoina automatisaatio, digitalisaatio ja data; osaaminen, tutkimus ja koulutus; EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen sekä rahoitus.

Meripolitiikan visiossa Suomi vaikuttaa globaalisti ja tuottaa ratkaisuja siihen, että meriluonnonvarojen käyttö on kestävä, meriympäristön tila on hyvä ja ilmastonmuutos ei ylitä valtamerten kestävyyskykyä. Suomella on korkeatasoinen meriosaaminen ja innovatiivinen, jatkuvasti menestyvä meriklusteri sekä toimiva että turvallinen ja ympäristövastuullinen logistiikka.

Meriympäristöön kohdistuu jatkuvasti yhä enemmän paineita: ilmastonmuutoksesta johtuva lämpeneminen, happikato ja ilman hiilidioksidipitoisuuden kohoamisesta aiheutuva happamoituminen, luonnon monimuotoisuuden väheneminen, öljy- ja kemikaalionnettomuudet, rehevöityminen sekä ylikalastus. Valtameret ovat edelleen puutteellisesti tutkittuja ja kaikilta osin tietoa päätöksenteon pohjaksi ei ole. On tärkeää, että valtamerten ja merten suojelu etenee mahdollisimman nopeasti. Vahvalla vaikuttamisella kansainväliseen merten hallinnointiin, suojeluun ja kestäväan käyttöön liittyvään päätöksentekoon voidaan parhaiten vaikuttaa meren tilaan.

Suomi on riippuvainen merikuljetuksista. Meriliikenne ja koko logistiikka ovat suurten muutosten edessä digitalisaation ja liikenteen autonomisuuden lisääntyessä. Sininen kasvu luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia alan toimijoille. Tavoitteena on, että merilogistiikka on Suomessa kasvava toimiala, joka toimii edelläkävijänä digitalisoinnissa, autonomisessa liikenteessä ja päästöjen vähentämisessä.

Meriklusteri ja sen taloudellinen ekosysteemi on jo nyt merkittävä teollisuussektori Suomessa. Meriteollisuus, satamatoiminnot, logistiikka ja näihin liittyvät palvelut käsittävät yli 3000 yritystä jotka työllistävät noin 50 000 henkilöä. Meriklusterin kokonaisliikevaihto on 13 miljardia euroa. Ala on suuntautunut kansainvälisille markkinoille, noin 90 % toimituksista menee vientiin.

Suomen meriteollisuuden kansainvälinen kilpailukyky perustuu innovatiivisuuteen, uudistumiseen ja erikoistumiseen. Suomen meriteollisuuden vahvuuksia ovat yhteistyö ja verkostot, jotka mahdollistavat joustavuuden ja osaamisen tehokkaan hyödyntämisen. Klusterin kehitys on riippuvainen globaaleista markkinoista, sillä Suomen kotimarkkina on varsin pieni. Logistiikan muuttuva toimintaympäristö avaa uusia mahdollisuuksia meriklusterin kasvuun.

Kasvun edellytysten turvaaminen, sen kilpailukyvyn ylläpitäminen ja avautuvien markkinoiden hyödyntäminen ovat avaintekijöitä meriklusterin kasvulle.

Valtameret ja meret tarjoavat mahdollisuuksia kestäväälle ja vähähiiliselle ruoan- ja energiantuotannolle. Suomalaisella osaamisella voidaan kehittää vesiviljelyä globaalisti hyödyntäen korkeaa teknologiaa, vaihtoehtoisia viljelytekniikoita ja -lajeja. Merellisellä energiantuotannolla voidaan vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Suomalaista merellistä energia-osaamista voidaan kehittää, skaalata ja viedä tavoitteena ekologinen, kestävä ja mahdollisimman hiilineutraali energiantuotanto.

YK:n merioikeusyleissopimus (UNCLOS) muodostaa kehyksen, jolla asetetaan kansainväliset standardit kaikille meriin kohdistuville toiminnoille sekä merten ja niiden luonnonvarojen käytölle.

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 tavoitteet ja tässä asiakirjassa määritellyt kestävän sinisen kasvun periaatteet ohjaavat kaikkia esitettyjä toimia. Tämän asiakirjan linjauksilla toteutetaan valtioneuvoston selontekoa kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda 2030:stä³ (2017), kestävän kehityksen toimikunnan työohjelmaa (2016–2019) sekä kansallista kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumusta⁴.

³ Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda 2030:stä: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-360-6>

⁴ Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus: <https://kestavakehitys.fi/sitoumus2050>

Kestävän sinisen kasvun periaatteet

Suomen meripolitiikan keskeisenä periaatteena on, että valtamerten ja merten hyödyntäminen tapahtuu vastuullisesti ja kestävän sinisen kasvun periaatteiden mukaisesti. Kestävällä sinisellä kasvulla (blue growth) tähdätään merten luonnonvarojen hyödyntävään, kestävän kehityksen mukaiseen taloudelliseen kasvuun. Myös mereen suoraan tai epäsuorasti kytkeytyvät alat, kuten meriteollisuus, kuuluvat sinisen kasvun piiriin. Käyttöä voidaan pitää kestävänä, kun se ei heikennä meriympäristön tilaa tai uhkaa meriluonnon elinvoimaisuutta eikä lajien ja luontotyyppien monimuotoisuutta, ja meriympäristön tila on hyvä.

Kestävän sinisen kasvun periaatteina näissä linjauksissa ovat:

- Tietoon perustuva päätöksenteko
- Ympäristökuormituksen vähentäminen
- Ympäristön tilan parantaminen
- Kiertotalous, materiaalien kierrätettävyyden ja elinkaaritehokkuus
- Vähähiilisyys
- Energiatehokkuus
- Ympäristökriteerien ja sertifiointien kasvava käyttö
- Yritysten yhteiskuntavastuu ja positiivinen nettovaikutus yhteiskuntaan.

Suomi on sitoutunut toimeenpanemaan YK:n huippukokouksessa v. 2015 päätettyä kestävän kehityksen toimintaohjelmaa Agenda 2030:tä⁵. Agenda 2030:n mukaan nykyisten sukupolvien tulee toimia niin, että hyvän elämän edellytykset säilyvät myös tuleville sukupolville.

Agenda 2030 -tavoitteista tässä asiakirjassa käsitellään erityisesti tavoitetta 14, vedenalainen elämä, jonka tavoitteena on säilyttää meret ja niiden tarjoamat luonnonvarat ja edistää niiden kestävää käyttöä. Kestävällä sinisellä kasvulla voidaan edistää Agenda 2030:n tavoitteen 14 saavuttamista.

Suomella on globaali vastuu kestävän kehityksen edistämiseen. Toimintamme vaikutukset ulottuvat Suomen rajojen ulkopuolelle ja meidän tulee olla mukana

⁵ Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet: <https://www.yk.fi/sdg>

globaalien haasteiden ratkaisemisessa. Suomella on hyvät edellytykset kestävän kehityksen ja kestävän sinisen kasvun edistämiseksi: runsaat uusiutuvat luonnonvarat, korkea koulutustaso ja teknologinen osaaminen, digitaalisten ratkaisujen ja robotisaation hyödyntäminen sekä kyky tunnistaa ongelmat ja etsiä niihin ratkaisuja.

Liiketoiminnan tulee olla kestävää ja perustua vastuullisen liiketoiminnan periaatteille, minkä edistämisessä yrityksillä ja yritysten kehittämällä innovaatioilla on suuri merkitys. Kestävä sininen kasvu ja viisas resurssien hyödyntäminen ovat myös yritysten ja yhteisöjen kilpailuetuja. Suomalaiset yritykset ovat maailmanlaajuisesti arvostettuja yhteiskuntavastuullisessa liiketoiminnassa.

Suomen meriklusteri voi toimia kestävyysongelmien ratkaisijana tarjoamalla maailmalle ratkaisuja, jotka mahdollistavat toimimisen maapallon kantokyvyn rajoissa, esimerkkinä energia- ja materiaalitehokkuus sekä uusiutuvat ja uudet polttoaineet. Myös digitalisaatio avaa mahdollisuuksia uusille ratkaisuille.

Koulutus ja tutkimus luovat perustaa kestäväälle siniselle kasvulle ja yhteiskunnan haasteiden ratkaisemiselle. Tarvitsemme sekä kokemusperäisen että tieteellisen tiedon avoimuutta ja jatkuvaa kehittämistä.

Suomen kansallinen kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumus toteuttaa globaalia kestävä kehityksen toimintaohjelmaa Agenda2030:tä. Meriklusterin toimijoita kannustetaan osallistumaan kestävä kehityksen edistämiseen kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumuksen kautta. Toimijat voivat tehdä omia kestävä kehityksen toimenpidesitoumuksia tai esimerkiksi liittyä soveltuvin osin meriteollisuuden ResponSea⁶-aloitteeseen, joka on konkreettinen työväline meriteollisuuden vastuullisuustyöhön.

EU:n meripolitiikan tavoitteena on tukea merten ja valtamerten kestävä käyttöä. Komission laatimalla pitkän tähtäimen Blue Growth -strategialla⁷(2017) edistetään suunnitelmallista ja kestävä meriin liittyvää kasvua ja yleisesti EU:n meripolitiikan toimeenpanoa.

Strategian keskeisimmät painopistealueet ovat merellinen energiantuotanto, vesiviljely, merellinen turismi, bioteknologia ja merenpohjan mineraalivarat.

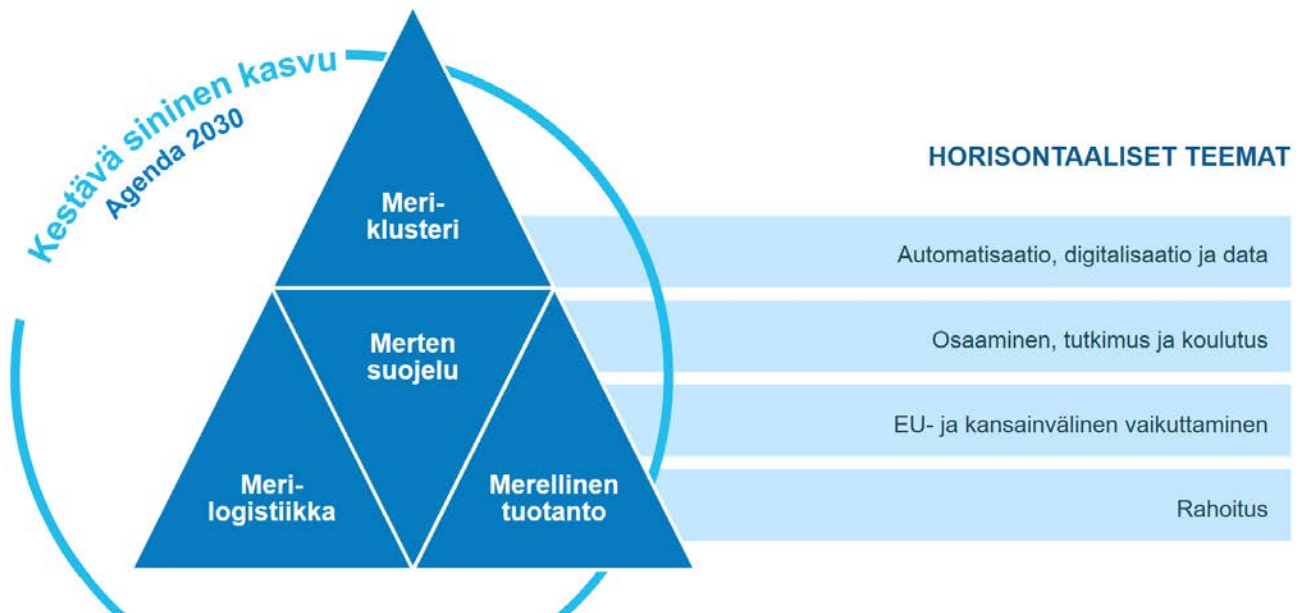
⁶ ResponSea-aloite: <https://meriteollisuus.teknologiateollisuus.fi/responsea-0>

⁷ EU:n komission Blue Growth -strategia: https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth_en

Strategiassa mainitaan myös keskeiset kasvua mahdollistavat tekijät kuten meritieto, merialuesuunnittelu, meriympäristön suojelu, meriosaaminen, meriturvallisuus, merentutkimus, ja merialuekohtaiset strategiat.

EU:n meripolitiikan tavoitteita edistämään on rahoituskaudella 2015–2020 ollut mahdollista saada Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta erityistä meripolitiikan toimeenpanoa edistävää rahoitusta. Tällä rahoituksella tuetaan Suomessa parhaillaan 17 meripolitiikkaan liittyvää hanketta. Tämän asiakirjan valmisteluun ja erityisesti sen sidosryhmäyhteistyöhön on myös saatu kyseistä rahoitusta.

Suomen meripolitiikan kärjet ja visio

Suomi vaikuttaa globaalisti ja tuottaa ratkaisuja siihen, että meriluonnonvarojen käyttö on kestävä, meriympäristön tila on hyvä eikä ilmastonmuutos ylitä valtamerten kestäkykyä.

Suomella on korkeatasoinen meriosaaminen ja innovatiivinen, jatkuvasti menestyvä meriklusteri sekä toimiva että turvallinen ja ympäristövastuullinen logistiikka.

I Merten suojelu

Suomi toimii aktiivisesti ja rakentavasti valtamerten suojelussa ja sinisen kasvun kestävyys edistämässä korkeatasoisen tiedon ja osaamisen pohjalta.

Suomalainen merentutkimus on edelläkävijä ratkaisujen tuottajana ympäristöongelmiin.

Prioriteetit:

- o Meriluonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen
- o Merten roskaantumisen ja mikromuovien vähentäminen
- o Öljy- ja kemikaalionnettomuuksien ehkäiseminen ja vahinkojen torjuntavalmiuksien kehittäminen
- o Ilmastonmuutoksen vaikutusten vähentäminen: valtamerten lämpenemisen ja happamoitumisen pysäyttäminen

Kansainvälisillä sopimuksilla on erityinen merkitys merialueilla ympäristöongelmien hallitsemiseksi ja ratkaisemiseksi. YK:n merioikeusyleissopimus (UNCLOS) sisältää yleisluontoiset määräykset meriympäristön suojelusta. Suojelun tehokas toteuttaminen edellyttää kuitenkin myös yksityiskohtaisia määräyksiä, joista on sovittava alueellisesti tai toimialakohtaisesti; näiden sopimusten täytäntöönpano on valtioiden vastuulla. Parhaillaan neuvotellaan UNCLOS:in alaisesta uudesta sopimuksesta kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisten merialueiden biodiversiteetin suojelemisesta ja kestävästä käytöstä.

Toimet:

1. Vaikuttaminen valtamerten ympäristönsuojeluun liittyvän kansainvälisen oikeudellisen kehikon vahvistamiseksi
2. Kansainvälisten valtameriin liittyvien sopimusten toimeenpanon vahvistaminen
3. Aktiivisen ja määrätietoisen vaikuttamisen lisääminen kaikilla tahoilla ja tasoilla
 - Valtamerten suojelun ja kestävän käytön integrointi kaikkiin mereen vaikuttaviin politiikkasektoreihin
 - Valtamerten suojelu osaksi ulkoministeriön kehityspolitiikan strategioita ja agendaa sekä osaksi kahdenkeskistä ja monenvälistä diplomatiaa
 - Valtameri-suurlähettilään ja valtamerten suojelun ”hyvän tahdon” lähettiläiden nimeäminen
4. Merentutkimusinfrastruktuurin kehittäminen ja tutkimuksen valmiuksien kehittäminen globaaliin suuntaan
5. Suomalaisen ratkaisuosaaamisen paketointi ja viennin tuki
 - Itämeren hyvien käytäntöjen vieminen
 - Kansallisen muovitiekartan ajattelun vieminen globaaliin merelliseen kontekstiin
 - Globaalin öljyntorjuntakeskuksen perustaminen Suomeen

Aikajänne: käynnistys lyhyellä aikajänteellä (1-2 vuotta) ja jatkaminen pitkällä aikavälillä

Vastuu: YM, UM, MMM, LVM

II Merilogistiikka

Suomi takaa osaltaan logistiikan turvallisuuden ja sujuvuuden sekä huoltovarmuuden kaikissa olosuhteissa.

Suomi tukee digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämistä ja mahdollistaa globaalisti kilpailukykyisen logistiikan.

Prioriteetit:

- o Tehokas, älykäs, turvallinen ja puhdas logistinen järjestelmä
- o Globaalisti kilpailukykyinen merenkulku-elinkeino Suomelle
- o Liikkuvuuden vapauden mahdollistaminen
- o Merionnettomuuksien määrän vähentäminen
- o Huoltovarmuus

Suomen logistiikan on oltava huipputehokasta, jotta se tukisi Suomen kilpailukykyä. Sijaintinsa takia Suomen on oltava kilpailijoitaan parempi pärjätäkseen globaalissa kilpailussa. Suomalaisten logistiikkatoimijoiden kilpailukyky ja jatkuva uusiutuminen on mahdollistettava. Turvallisen ja sujuvan logistiikan varmistaminen kaiken toiminnan perustana.

Toimet:

1. Huipputehokkaan logistiikan edellytysten edistäminen globaalisti: henkilöliikenne, tavarat ja data liikkuvat vapaasti, turvallisesti, sujuvasti ja puhtaasti
 - Hyödynnetään uusia teknologioita ja dataa täysimääräisesti navigointiturvallisuuden parantamiseksi
 - Ennakoivan meriliikenteenhallinnan ylläpitäminen ja kehittäminen

- Navigointitiedon laadun ja oikea-aikaisuuden varmistaminen
- Kehitetään merenkulun osaamista ja koulutusjärjestelmää vastaamaan nopeasti muuttuvan toimintaympäristön tarpeisiin
- Varaudutaan kyberturvallisuushkiin ja hyödynnetään muiden alojen osaaminen täysimääräisesti

Aikajänne: jatkuva

Vastuu: LVM, SM, OKM

2. Logistiikan taloudellisten ekosysteemien kehittymisen tukeminen

- Laaditaan *best practice benchmark* logistiikan taloudellisista ekosysteemistä teollisuuden toimialalla
- Mahdollistetaan kokeiluhankkeita:
 - Julkisen sektorin yhteistyö esteiden poistamiseksi
 - Joustavien tuki-instrumenttien luominen
 - Tutkimusorganisaatioiden aktivoiminen
 - Julkisen datan avaaminen
 - Alustojen kehittämisen tukeminen

Aikajänne: jatkuva

Vastuu: kaikki ministeriöt

3. Luodaan Itämerestä autonomisen meriliikenteen kansainvälinen *test bed* - alue edistämään meriliikenteen kehitystä ja Suomen kilpailukykyä

Aikajänne: käynnistys lyhyellä aikajänteellä (1-2 vuotta) ja jatkaminen pitkällä aikavälillä

Vastuu: LVM, TEM, UM

4. Vakaiden ja ennakoitavien toimintaedellytysten luominen; toiminta- ja kilpailuedellytysten saattaminen muiden EU:n jäsenvaltioiden tasolle ja EU-komissioon vaikuttaminen

Aikajänne: jatkuva

Vastuu: kaikki ministeriöt

5. Digitalisaation edistäminen logistisessa ketjussa

- Integroidun liikennejärjestelmän ja logististen ketjujen optimointi ja tehostaminen
- Järjestelmien ja tietojen yhteensopivuuden varmistaminen yhtenäisten ja kustannustehokkaiden kokonaisuuksien mahdollistamiseksi
- Hyödynnetään uusia teknologioita kuten lohkoketjupohjaisia ratkaisuja, jotka mahdollistavat logistisen verkoston liiketoimintaprosessien tehostumisen
- Edistetään älyväylien kehittämistä, jotta vesiväylät kytkeytyvät osaksi logistisen verkoston tiedontuotantoa ja tietoyhteyksiä
- Kehitetään satamien ja siellä toimivien operaattoreiden tuottamien palveluiden saatavuutta ja yhteen toimivuutta koko logistisen arvoketjun tehostamiseksi ja liikenteestä aiheutuvien ympäristövaikutusten vähentämiseksi.

Aikajänne: käynnistys lyhyellä aikajänteellä (1-2 vuotta) ja jatkaminen pitkällä aikavälillä

Vastuu: LVM, TEM, UM

6. Suomalaisten logistiikkatoimijoiden osaamisen kehittäminen

- Moniosaamisen varmistaminen jatkuvasti muutoksessa olevan toimintaympäristön tarpeisiin
- Panostetaan logistiikan koulutustarjontaan sekä tutkimukseen ja kehitykseen (T&K)
- Meriliikenneosaamisen koulutuksen tehostaminen
- Täydennyskoulutuksen tehostaminen ja helpottaminen

Aikajänne: jatkuva

Vastuu: LVM, TEM, OKM

7. Vähäpäästöisen operoinnin edistäminen

- Meren tilaa parantavien hankkeiden edistäminen
- Vähähiilisen meriliikenteen edistäminen
- Mustan hiilen päästöjen vähentäminen
- Edistetään satamien
 - kykyä vastaanottaa lajiteltuja jätteitä
 - mahdollisuuksia tarjota liityntä sähköverkkoon
 - kykyä vastaanottaa alusten jäte- ja pilssivedet

Aikajänne: jatkuva

Vastuu: LVM, TEM, YM

III Meriklusteri

Suomi turvaa meriklusterin kasvun mahdollisuudet ja kilpailukykyisen toimintaympäristön, jotta meriklusteri voi tuottaa kilpailukykyisiä innovatiivisia ratkaisuja, palveluja ja tuotteita globaaleille markkinoille.

Prioriteetit:

- o Reilun kilpailun globaalin toimintaympäristön edistäminen
- o Meriklusterin toimintaympäristön kehittäminen
- o Innovaatiot ja uudet toimintatavat
- o Osaavan työvoiman saatavuus

Reilun kilpailun mahdollistava globaali toimintaympäristö on keskeinen tekijä meriklusterin tulevaisuudelle. Uudet avautuvat markkinat tarjoavat merkittäviä kasvun mahdollisuuksia innovatiivisille tuotteille ja palveluille. Kansainvälisen kilpailukykyyn säilyttäminen edellyttää yritysten uudistumista, uusien teknologioiden ja toimintamallien kehittämistä, hyödyntämistä sekä toimivia rahoitusinstrumentteja.

Toimet:

1. Vaikuttaminen reilun kilpailun edellytysten ja pelisääntöjen kehittämiseen kansainvälisesti merkittävillä foorumeilla (IMO, WTO, OECD, EU:n kauppapolitiikka)

Aikajänne: jatkuva

Vastuu: TEM, LVM, UM

2. Meriklusterin toimintaympäristön kehittäminen ja globaalien mahdollisuuksien hyödyntämisen tukeminen

- Pitkäjänteisesti yritysten kasvua tukevien palvelujen varmistaminen
- Ennakoivan ja toimintamallien muutoksia mahdollistavan lainsäädännön kehittäminen
- Kumppanuusverkostojen kehittämisen tukeminen
- Eriyistoimenpiteiden käynnistäminen turvaamaan yritysten uudistumisen ja kasvun edellytykset, esimerkiksi sukupolvenvaihdostilanteissa ja pk-yritysten asiakaskunnan laajentamisessa
- Ratkaisujen löytäminen vain yksi asiakas -syndroomaan
- Yritysten kansainvälistymisen edellytysten parantaminen
- Kilpailukykyisen vienninrahoitusjärjestelmän varmistaminen

Aikajänne: käynnistys lyhyellä aikajänteellä (1-2 vuotta), jatkuva

Vastuu: TEM, YM, LVM

3. Yritysten uudistumisen ja innovaatioiden kehittämisen tukeminen

- Globaalien merellisten cleantech-ratkaisujen kehittämisen tukeminen
- Meriluonnon tilaa parantavien innovaatioiden kehittämisen tukeminen
- Digitalisaation ja automatisaation hyödyntämisen edistäminen tuotannossa, tuotteissa ja palveluissa
- Alustojen ja muiden yhteistyöinstrumenttien kehittäminen

Aikajänne: jatkuva

Vastuu: TEM

4. Kehitetään toimia osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi

- Klusterin osaamistarpeiden ennakkoinnin jatkuva kehittäminen
- Meriklusterin myönteisen näkyvyyden lisääminen
- Jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan kehittäminen
- Moniosaamisen mahdollistaminen koulutustarjontaa kehittämällä
- Osaajapula-aloille kohdennettujen täsmätoimien jatkaminen

Aikajänne: jatkuva

Vastuu: OKM, TEM

IV Merellinen tuotanto

Suomi edistää osaamisellaan globaalin merellisen tuotannon kehittämistä monipuoliseksi, kestäväksi ja vastuulliseksi.

Prioriteetit:

- o Globaalisti kestävä vesiviljelyn tuotannon ja sen arvon lisääminen osana globaalin ruokapulan ratkaisua
- o Kestävän merellisen virkistyskäytön ja siihen liittyvien hyvinvointivaikutusten tunnistaminen ja kehittäminen
- o Uusien vähähiilisten, ekologisesti kestävien energiatehokkuutta parantavien merellisten energiateknologioiden ja palveluiden kehittäminen ja vienti

Vesiviljelyä harjoitetaan globaalisti kestävästi ja tehokkaasti. Suomalaisella osaamisella kehitetään vesiviljelyä globaalisti hyödyntäen korkeaa teknologiaa, vaihtoehtoisia viljelytekniikoita ja -lajeja. Suomalaista energiatuotanto-osaamista kehitetään vientituotteeksi ja energiatuotantoa harjoitetaan ekologisesti, kestävästi ja mahdollisimman hiilineutraalisti. Merellisen tuotannon toimintaedellytyksiä, kestävyyttä ja vastuullisuutta edistetään merialuesuunnittelulla, yhteistyöllä ja palvelutarjonnan kehittämisellä.

Toimet:

1. Kestävän vesiviljelytuotannon kehittäminen globaalikontekstissa
 - Kestävän vesiviljelytuotannon rohkeat avaukset, kuten uusia lajeja, uusia tekniikoita tai globaaleja markkinoita
 - Korkeatasoisen osaamisen, hyvän hallinnon, palveluiden ja teknologian vienti kestävä vesiviljelyn edistämiseen

- Merellisen tuotannon mallin paketointi vientituotteeksi ottaen huomioon kasvun reunaehdot
- Vesiviljelyn kestävyyttä edistävien lupamallien selvittäminen ja skaalautumisen mahdollisuudet laajempaan globaaliin toimintaympäristöön
- Globaalisti kestävästi ja kannattavasti viljellyn sekä kalastetun kalan jalostusasteen ja arvon kasvattaminen
- Rannikkokalastuksen jatkuvuutta turvaavien ja parantavien mm. teknologisten ratkaisujen, rahoitusratkaisujen ja toimintamallien perusedellytysten kehittäminen

Aikajänne: käynnistys lyhyellä aikajänteellä ja kehittäminen pitkällä aikavälillä

Vastuu: MMM, TEM

2. Panostus tutkimus- ja kehitystoimiin

- Tavoitteelliset yksityisen ja julkisen sektorin tutkimus- ja kehittämiskumppanuuksien edistäminen, kuten innovaatioekosysteemit
- Kansainvälisen yhteistyön tiivistäminen

Aikajänne: käynnistys lyhyellä aikajänteellä ja kehittäminen pitkällä aikavälillä

Vastuu: MMM, TEM, OKM, YM

- Merellisen bioteknologian mahdollisuuksien tunnistamiseen, osaamisen kehittämiseen ja hyödyntämiseen liittyvän foresight-tutkimuksen käynnistäminen

Aikajänne: käynnistys lyhyellä aikajänteellä, mutta tutkimukselle pitkä tavoite- ja aikajänne

Vastuu: OKM, TEM, MMM, YM

3. Energiatuotanto

- Edistetään merellisen energiatuotannon osaamisen kehittymistä Suomessa ja vähähiilisten energiateknologiaratkaisujen vientiä
- Varmistetaan merellisen energiatuotannon ekologisuus, vähähiilisyys ja energiatehokkuus

Aikajänne: käynnistys lyhyellä aikajänteellä ja kehittäminen pitkällä aikavälillä

Vastuu: TEM

Horisontaaliset teemat

Horisontaalisiksi teemoiksi näihin meripolitiikan linjauksiin on valittu automatisaatio, digitalisaatio ja data; osaaminen, tutkimus ja koulutus; EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen sekä rahoitus. Nämä teemat ovat korostuneet kaikkien meripolitiikan kärkein valmistelutyössä, ja niihin liittyviä kysymyksiä voidaan tarkastella läpileikkaavasti koko meripolitiikan alalla.

Automatisaatio, digitalisaatio ja data

- Digitalisaatiota mahdollistavan ja muutoksia ennakoivan lainsäädännön kehittäminen
- Avoimen datan saatavuuden edistäminen
- Alustatalouden ja avoimien innovaatioalustojen kehittämisen tukeminen

Osaaminen, tutkimus ja koulutus

- Ratkaisun löytäminen meriklusterin viidelle läpileikkaavalle osaamistarpeelle:
 - Monialainen osaaminen ja työssä oppiminen
 - Kansainvälisyys, kieli- ja kulttuuriosaaminen
 - Merenkulkutalouden ja merisektorin kaupallinen osaaminen
 - Oikeudellinen osaaminen
 - Digitalisaatio ja automatisaatio

- Osaamisen tulevaisuuspaneelin perustaminen määrittelemään meriklusterin ja logistiikan koulutuksen ja osaamisen kehittämistarpeita
 - Ehdotuksen laatiminen logistiikan ja meriklusterin osaamisen ja koulutuksen kehittämistarpeista
- Merten suojelun integrointi osaksi mereen vaikuttavien alojen koulutusta
- EU- ja globaalien koulutusmarkkinoiden hyödyntäminen
- Autonomisten korkeakoulujen kanssa käytävät nelivuotiskautta koskevat sopimusneuvottelut (2020)
- Jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan kehittämisen tukeminen
- Asiantuntijoiden liikkuvuuden kannustaminen EU- ja kansainvälisellä tasolla
 - Asiantuntijaverkostoitumisen edistäminen
 - Osaamisen uudistumisen tukeminen ja muuntokoulutuksen edistäminen
 - Ydinosaamisen pitäminen Suomessa
 - Osaamisen uudistumisen tukeminen ja muuntokoulutuksen edistäminen
 - Osaajien saaminen Suomeen: houkuttelevuuden lisääminen ja prosessin sujuvoittaminen
- Tutkimustiedon lisääminen ja hyödyntäminen
 - Korkealaatuinen merentutkimusinfrastruktuuri, joka luo perustaa kestäväälle kehitykselle ja meriympäristön suojelulle

- Tutkimuksen valmiuksien kehittäminen globaaliin suuntaan – suomalaisen merentutkimuskapasiteetin hyödyntäminen valtamerillä ja siitä viestiminen
- Merentutkimusta tekevien yliopistojen ja tutkimuslaitosten verkoston luominen
- Kylmien alueiden tutkimuksen ja erityisosaamisen kehittäminen
- Matalien rannikkoalueiden erityisosaamiseen panostaminen
- Tietoon perustuvan päätöksenteon edistäminen

EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen

- EU-komissioon vaikuttaminen: kilpailuedellytykset samalle tasolle
- Like-minded -yhteistyön kehittäminen ja muut yhteisaloitteet vahvojen meriklusterimaiden kanssa
- Vaikuttamisen vahvistaminen kansainvälisesti merkittävillä foorumeilla (IMO, WTO, OECD, EU:n kauppapolitiikka)
- Muutos IMO-vaikuttamisessa sektoraalisesta asalähtöisestä vaikuttamisesta horisontaaliseen vaikuttamiseen
- Kolmansiiin maihin vaikuttaminen

Rahoitus

- Etsitään meriklusterin pk-yritysten rahoitusongelmien ratkaisuja osana kasvupalveluja
- Kilpailukykyisen vienninrahoitusjärjestelmän varmistaminen tasavertaisen kilpailun edellytysten aikaansaamiseksi
- Kotimaisten, EU- ja kansainvälisten rahoitusinstrumenttien parempi hyödyntäminen: hankkeiden poolaus rahoituksen saamisen edistämiseksi
- Pohjoismaisten rahoitusinstrumenttien parempi hyödyntäminen myös valtamerten suojeluun
- Kestävän kasvun mukaiset kriteerit täyttävien rahoitusinstrumenttien edistäminen.

